

De gouden eeuw

De gouden eeuw

Groep: 7/8

Ontwikkeld door: Martenique Hickey, Jos Netto, Sjoerd Huskens en Andre Nijboer en Maddy Caris

Korte beschrijving project:

Leerlingen worden via een technische, wetenschappelijke en creatieve manier uitgedaagd om zelf op onderzoek uit te gaan binnen het thema “De gouden eeuw”. Aan de hand van een aantal bekende 18^e eeuwse schilderijen, muziek, bronnenonderzoek, het programma Scratch en de Makey-Makey's worden de leerlingen aangespoord om zelf meer te weten te komen over deze fascinerende tijd in de Nederlandse geschiedenis.

Doel project:

Leerlingen krijgen handvaten om een goed bronnenonderzoek te doen. Leren op een actieve manier kijken en praten over schilderijen. Leren vanuit een reflecterend beginpunt hun eigen werk te creëren binnen beeldende vorming en muziek. En ze leren hoe ze op een simpele manier kunnen programmeren met behulp van het programma Scratch en de Makey-Makey.

Sluit aan bij de volgende kerndoelen:

onderwijsgebieden	disciplines	21 ^e Eeuwse vaardigheden
☐ Taal/lezen ☐ Rekenen ☐ Wetenschap/techniek ☐ Handvaardigheid ☐ Tekenen ☐ Muziek ☐ Drama ☐ Sociaal-emotionele ontwikkeling ☐ Wereldoriëntatie	☐ Beeldende Kunst ☐ Dans ☐ Erfgoed ☐ Foto/Film/Video ☐ Literatuur ☐ Muziek ☐ Theater	☐ Communiceren ☐ Creatief denken ☐ ICT basisvaardigheden ☐ Informatievaardigheden ☐ Kritisch denken ☐ Mediawijsheid ☐ Samenwerken ☐ Eigenaarschap

Les 1

Doelgroep: 7/8

Locatie: school

Lesduur: 1,25 uur

Beginsituatie:

De leerlingen hebben het op school al gehad over de gouden eeuw. Dit project is hier een verdieping op. Het is geen probleem als het thema al aan het begin van het schooljaar voorbij is gekomen.

Lesdoel:

Kennismaken met diverse boeken rondom thema 'Gouden eeuw'.
Bronnenonderzoek doen bij gebruikmaking van internet.

Introductie

Tijdsduur: 5 minuten

Omschrijving:

LET OP:

Deze activiteit is gemaakt in nearpod.
Leerlingen hoeven hiervoor geen account aan te maken.

Als u een account heeft bij nearpod.com, kunt u gebruik maken van:
<https://share.nearpod.com/e/aasa0xUjKgb>
(editable, svp niets wijzigen.)

Materialen door school/leerkracht:

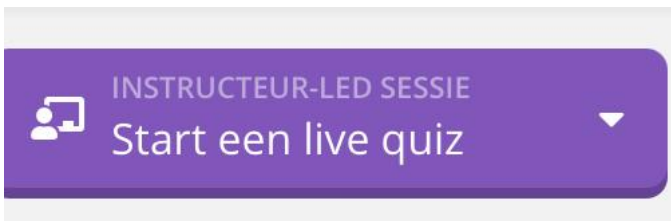
Boekencollectie
Ipads voor leerlingen.
Digibord.
Internetverbinding. (Kan niet offline uitgevoerd worden.)

Materialen door gastdocent:

Heeft u geen account dan kunt u inloggen bij nearpod.com met: First name: Educatie Last name: De Domijnen Email: educatie@dedomijnen.nl Password D2*e1!Sg Start nearpod op volgens onderstaande instructie. Laat leerlingen inloggen via: nearpod.com/student en laat hun het ww dat in uw account verschijnt invullen. Start met de dia's. De 1e activiteit is een tekenopdracht, om de app te leren kennen.	
---	--

Kern	Tijdsduur: 1 uur
Omschrijving: Lees de tekst op de volgende dia in nearpod hardop voor en voer uit. Hierin staat de boekensushi beschreven. Leerlingen maken kort kennis met 3 boeken. Leg nu de ipads even weg en ga in een kring zitten (indien mogelijk), deel de boeken uit (er zijn genoeg boeken, gebruik eerst de kist met 'Gouden Eeuw' op, niet genoeg boeken vul dan aan uit de kist met "kunstcollectie"). Laat leerlingen kort (2 min) kennis maken met een boek. Laat het boek doorgeven (met de klok mee). Doe dit totdat iedereen 3 boeken heeft gezien. Laat iedereen zijn ervaringen delen, praat erover: wat vond je leuk, wat viel op, kon je iets over de Gouden Eeuw ontdekken, etc Tijdsduur totaal 15 min. Nu kunnen jullie weer terug naar de ipad. De volgende dia's spreken voor zich. Soms is er een activiteit die de leerlingen op hun eigen ipad kunnen uitvoeren. Soms is er informatie. Lees hardop voor en laat leerlingen erover nadenken. Leerlingen kunnen de dia's op hun eigen ipad volgen en op het digibord. Als een tekst of afbeelding niet goed leesbaar is, kunnen de leerlingen erop dubbelklikken dan verschijnt de hele afbeelding of tekst.	Materialen door school/leerkracht: / Materialen door gastdocent: /

Er wordt op diverse slides verwezen naar websites. Het is helaas niet mogelijk die vanuit de nearpod te openen. Hiervoor een nieuw tabblad op de ipad openen en de betreffende site opzoeken. Daar na kun je weer terug naar de nearpod en verder gaan.	
---	--

Afsluiting	Tijdsduur: 10 minuten
Omschrijving: Voor de quiz van de laatste dia, gaat u naar: https://quizizz.com/admin/quiz/60b4cd72e63df2001bd7547a Kies dan voor: start een live quiz	Materialen door school/leerkracht: / Materialen door gastdocent: /

Les 2

Doelgroep: 7/8	Locatie: school	Lesduur: 1 uur
-----------------------	------------------------	-----------------------

Beginsituatie:

In de eerste les van dit project hebben de leerlingen een bronnen onderzoek gedaan naar de gouden eeuw. Ze hebben al wat kennis over deze tijd opgedaan waarmee ze elementen uit de schilderijen zouden kunnen duiden.

Lesdoel:

Vaak is het lastig om leerlingen goed naar een kunstwerk te laten kijken. Laat ze een afbeelding zien en vraag wat ze ervan vinden en je krijgt “mooi” of “wel leuk” te horen. Wil je dat ze een kunstwerk beter gaan bekijken dan zal je hen ook beter moeten bevragen. Deze opdrachten doen dit in een actieve manier.

Introductie	Tijdsduur: 5 minuten
Omschrijving: Als introductie op de les krijgen de leerlingen (maximaal) 6 verschillende schilderijen te zien (dit ligt aan het aantal groepjes dat er gemaakt gaat worden). De docent vraagt kort wat de leerlingen van de schilderijen vinden en wat ze ervan weten.	Materialen door school/leerkracht: Digitale versie van de 6 bijgevoegde schilderijen (op het smartbord). Materialen door gastdocent: /

Kern	Tijdsduur: 45 minuten
Omschrijving: 1 De leerlingen krijgen in groepjes (maximaal 6) hetzelfde schilderij. Ze krijgen de vraag om 3 elementen uit het schilderij te knippen die ze interessant vinden. Ze hoeven ze niet mooi te vinden, maar iets van deze elementen moet ze aanspreken.	Materialen door school/leerkracht: * 5x A3 afdruk van de 6 bijgevoegde schilderijen * scharen voor elke leerling 1 * potlood Materialen door gastdocent: /

- Belangrijk is wel dat de leerlingen in deze stap nog niet samenwerken.
(Zie pdf voorbeeld 1 les 2 Gouden eeuw)

2 De docent zoekt 1 groepje uit waarvan de leerlingen hun elementen in het midden van een grote tafel leggen. Alle leerlingen gaan om de tafel heen staan. Er wordt gekeken naar de overeenkomsten van de uitgeknipte voorwerpen en de verschillen. De docent vraagt waarom leerlingen bepaalde elementen hebben gekozen. Doe dit kort met de gekozen groep. Laat hierna elk groepje zelf kort evalueren.

- Belangrijk hierbij is dat vooral ook wordt geluisterd waarom verschillende leerlingen dezelfde elementen hebben uitgekozen. Iedereen kiest iets met een andere reden en het is belangrijk te horen dat er verschillende redenen voor het uitkiezen van de elementen is.

3 De leerlingen nemen hun 3 elementen mee terug naar de tafel. Ze draaien hun afbeelding om zodat alleen de witte achterkant met de gaten zichtbaar is. Ze moeten nu hierop 3 geometrische vormen tekenen en uitknippen. Dan mogen ze de vormen omdraaien en krijgen ze 3 verrassingsafbeeldingen te zien.

- Belangrijk is dat de leerlingen pas na het uitknippen van de vormen te horen krijgen dat ze de voorkant van de afbeelding moeten gebruiken en niet de witte achterkant. Anders wordt er al gekozen waar de geometrische vormen worden getekend.

(Zie pdf voorbeeld 2 les 2 Gouden eeuw)

4 Nu kan nogmaals stap 2 kort herhaald worden. De vragen zullen nu iets anders zijn, maar er kan nog steeds gekeken worden naar de overeenkomsten en de verschillen. Ga vooral in op welk stukje afbeelding de leerlingen het interessants vinden en waarom.

Afsluiting	Tijdsduur: 10 minuten
Omschrijving: Als afsluiting van de les vraagt de docent wat er in de groepjes is opgevallen. De uitgeknipte delen worden per leerling in een envelop gedaan met de naam erop. Deze elementen zijn in de beeldende les weer nodig.	Materialen door school/leerkracht: * enveloppen voor elke leerling 1 Materialen door gastdocent: /

Verdieping	
Omschrijving: Er kan i.p.v. het bespreken van 6 schilderijen in groepjes ook gekozen worden voor 1 schilderij voor de hele klas. Je kunt dan gemakkelijker het gesprek begeleiden, maar hebt dan erg veel uitgeknipte elementen die bij elkaar gelegd worden.	Materialen door school/leerkracht: / Materialen door gastdocent: /

Les 3

Doelgroep: 7/8

Locatie: school

Lesduur: 2 uur

Beginsituatie:

De leerlingen zijn al twee lessen aan de slag geweest met het thema de gouden eeuw. Ze hebben bronnenonderzoek gedaan en hebben schilderijen uit die tijd actief bekeken. Nu gaan ze meer te weten komen over deze schilderijen.

Lesdoel:

De leerlingen gaan achtergrond informatie zoeken over hun schilderij aan de hand van elementen in het schilderij die ze aanspreken. Deze verwerken ze door met de makey-makey en het programeer programma Scratch aan de slag te gaan.

Introductie

Tijdsduur: 10 minuten

Omschrijving:

De leerlingen krijgen per groepje een A3 print (vastgemaakt op een stuk A3 karton) van het schilderij dat ze de vorige les op een actieve manier hebben bekeken. Ze kiezen hier 5 elementen uit die hen als groepje aanspreken. Op deze punten plaatsen ze een splitpen. Dit is het startpunt van hun onderzoek.

Materialen door school/leerkracht:

- * A3 print van de 6 bijgevoegde schilderijen
- * 6 stukken A3 karton
- * splitpennen

Materialen door gastdocent:

/

Kern

Tijdsduur: 90 minuten

Omschrijving:

De leerlingen hebben nu 6 splitpennen op het schilderij geplaatst. Nu gaan ze onderzoek doen; op basis van geschiedenis, aardrijkskunde of natuur. Doel is dat ze kunnen aangeven: wat er gebeurt, wie het is, waar het is, waarom daar, welke tijd (als

Materialen door school/leerkracht:

- * 6 laptops/ computers
 - * 6 makey-makey's
 - * Scratch
- <https://scratch.mit.edu/projects/editor/?tutorial=getStarted>

docent kun je de leerlingen vragen geven die ze naar aanleiding van hun triggerpoints moeten opzoeken, je kunt ze uit de bijgevoegde lijst met vragen laten kiezen, of je kunt ze vrij laten zoeken naar de informatie over hun schilderij)

- Belangrijk is dat de leerlingen van hun antwoorden een logisch verhaal met een goede zinsopbouw maken. Deze tekst wordt namelijk omgezet naar een gesproken verhaal in scratch.

Nadat de informatie op de gestelde vragen is gevonden kunnen de leerlingen gaan programmeren. Koppel de Makey-makey met de usb kabel aan de computer. De krokodillenklemmen kunnen met een kant aan de splitpennen door het schilderij worden vastgemaakt en met de andere kant aan de verschillende knoppen op de Makey-Makey. Je kunt bijvoorbeeld kiezen voor de vier pijltjes en de spaceknop. Vergeet niet een krokodillenklem vast te maken aan de aardebalk onderaan de Makey-Makey.

Start het programma Scratch op de computer waar ook de Makey-Makey mee verbonden is (zie link). Links onderaan het scherm zie je een blauw blokje met twee strepen en een +. Klik hierop, je kunt nu een keuze maken uit verschillende toepassingen voor Scratch. Kies voor de Makey-Makey toepassing. Ga nog een keer terug naar dit menu en kies ook de "tekst naar spraak" toepassing

Je krijgt nu een aantal extra blokken om je programma mee te bouwen te zien. Kies het blok "wanneer toets ingedrukt wordt" en sleep deze naar de lege kolom. Nu kun je de actie eraan vast koppelen.

Ga naar geluid. Kies voor de knop "Start geluid". Kies in het drop down menu voor opnemen. Neem je geluid op. Je kunt dit binnen het tabblad geluiden nog

Materialen door gastdocent:
/

aanpassen. Je kunt het een andere naam geven, langzamer later spelen etc. Je kunt ook kiezen voor tekst naar spraak. Kies hiervoor de knop “zeg...”. Typ in het veld de tekst die je gesproken wilt hebben. Kies je voor deze optie dan moet je ook het geluid kiezen, “zet stem op...” en de taal kiezen “tel de taal in op ...” Nu kun je het geluid aan de knop vasthangen. Sleep de geluidsbalk of de drie balken voor tekst naar spraak onder de balk “wanneer...toets ingedrukt wordt”. Dit is nu het eerste blok. Doe dit voor alle verschillende blokken die je hebt. Zorg dat de krokodillenklemmen met de juiste knoppen op de Makey-Makey verbonden zijn, anders krijg je de verkeerde tekst bij het element in het schilderij. Heb je alle teksten juist ingevoerd dan kun je kijken of het werkt. Houdt in een hand de krokodillenklem van de aarde vast. Raak met de andere hand een van de splitpennen in het schilderij aan. Je zult zien dat als je alles goed hebt vastgemaakt je geluid nu vanzelf begint te spelen.	

Afsluiting	Tijdsduur: 20 minuten
Omschrijving: Als afsluiting gaan de leerlingen de schilderijen aan elkaar presenteren; de leerlingen gaan op tourbeurt (markt) langs de verschillende schilderijen. Hierbij krijgen ze een checklist mee met de volgende vragen: • Wat is de naam van het schilderij en wanneer en door wie is het gemaakt? • Wat zijn de andere 4 vragen over het schilderij die worden beantwoord? • Welke triggerpoint sprong eruit , en waarom was dit?	Materialen door school/leerkracht: * 6x 5 uitgeprintte checklists * potloden/pennen Materialen door gastdocent: /

Werkwijze: 3 kinderen gaan lopen en 2 kinderen blijven bij het schilderij om uit te leggen.	
---	--

Verdieping	
Omschrijving: Je kunt de leerlingen meer of andere vragen laten onderzoeken, hier kun je als docent zelf een differentiatie in aanbrengen.	Materialen door school/leerkracht: / Materialen door gastdocent: /

Les 4

Doelgroep: 7/8

Locatie: school

Lesduur: 2 uur

Beginsituatie:

De leerlingen zijn al drie lessen aan de slag geweest met het thema de gouden eeuw. Ze hebben bronnenonderzoek gedaan en hebben schilderijen uit die tijd actief bekeken en onderzocht m.b.v het programma scratch en de makey-makey's. Nu gaan ze hun eigen kunstwerken maken.

Lesdoel:

De leerlingen gaan met de elementen die ze in les 2 hebben uitgeknipt aan de slag om een eigen schilderij te maken.

Introductie

Tijdsduur: 20 minuten

Omschrijving:

De leerlingen krijgen hun uitgeknipte vormen weer terug. Nu gaan ze aan de slag met creëren. Met hun 6 elementen gaan ze een nieuwe compositie maken. Leg het begrip kort uit en laat ze dan op een wit vel een nieuwe afbeelding creëren.

- Ook bij deze stap kun je weer bespreken wat de leerlingen hebben gemaakt. Er zullen leerlingen zijn die de elementen erg letterlijk nemen, maar er zijn er misschien ook die bijvoorbeeld een stuk lucht als water gebruiken of alleen naar de vormen kijken en niet naar de kleuren en daar iets mee maken.

Materialen door school/leerkracht:

- * Enveloppen met de 6 uitgeknipte elementen
- * Wit A3 vel
- * Plaksel

Materialen door gastdocent:

/

Eventueel kan hier nog een kleine introductie op de verf die er gebruikt is geworden volgen. De schilderijen die bijgevoegd zijn, zijn met olieverf gemaakt. Deze verf droogt erg langzaam waardoor de kunstenaar heel veel tijd heeft om ervoor te zorgen dat de kleurovergangen precies zo zijn als hij graag wil. Dit is iets waar de leerlingen bij het maken van hun eigen schilderij extra op kunnen letten.	
--	--

Kern	Tijdsduur: 80 minuten
Omschrijving: Nu gaan de leerlingen aan de slag met het afmaken van hun schilderij. Ze gaan hun compositie verbreden door er zelf elementen bij te tekenen. Als de tekening af is kan hij met acrylverf afgemaakt worden. Je kunt hierbij erop letten dat de leerlingen penselen hebben die fijn genoeg zijn zodat ze de hoeveelheid details die op het originele schilderij te zien zijn ook kunnen maken op hun eigen schilderij. Je kunt letten op het mengen van kleuren (zie de bijgesloten kleurencirkel) zodat de overgang van zelf geschilderde element naar uitgeknipt element niet opvalt.	Materialen door school/leerkracht: * Potloden * (Acryl)verf * Kwasten * Verfbakjes * Keukenrol Materialen door gastdocent:

Afsluiting	Tijdsduur: 20 minuten
Omschrijving: Hang de verschillende schilderijen naast elkaar op en bespreek hoe elke leerling de elementen op zijn eigen manier heeft geïnterpreteerd en er een eigen unieke wereld omheen heeft gemaakt.	Materialen door school/leerkracht: * Ophangmogelijkheid voor schilderijen Materialen door gastdocent: /

Verdieping	
Omschrijving: Je kunt er ook voor kiezen een ander medium te gebruiken om de schilderijen af te maken, vaak kan met potlood en stift al goed secuur gewerkt worden, en kost dit minder tijd dan verf.	Materialen door school/leerkracht: / Materialen door gastdocent: /

Les 5

Doelgroep: 7/8

Locatie: school

Lesduur: 2 uur

Beginsituatie:

De leerlingen zijn al vier lessen aan de slag geweest met het thema de gouden eeuw. Ze hebben bronnenonderzoek gedaan en hebben schilderijen uit die tijd actief bekeken en naar aanleiding hiervan hun eigen schilderijen gemaakt. Daarnaast hebben ze de schilderijen onderzocht m.b.v het programma scratch en de makey-makey's. Nu gaan ze hun geluiden maken en muziek uitkiezen bij deze schilderijen.

Lesdoel:

Geluid Op Beeld is een les waar de kinderen in kleine groepjes (2 of 3 leerlingen), met behulp van een iPad geluiden bij een schilderij uit de Gouden Eeuw gaan plaatsen. Het doel is om het gekozen schilderij een gevoel van leven mee te geven.

Introductie

Tijdsduur: 20 minuten

Omschrijving:

De leerlingen kennen het schilderij al heel goed. Nu gaan ze geluiden bij het schilderij zoeken en maken. Stel de leerlingen de volgende vragen en laat ze de antwoorden opschrijven. Dit wordt hun startpunt.

Wat zie ik in het schilderij?

Hoe klinkt dat wat ik zie?

Wat wordt er misschien gezegd of gedacht door de hoofdpersoon in het schilderij?

Hoe zouden de omgevingsgeluiden kunnen klinken?

Hoor ik geroezemoes van mensen of hoor ik dieren, of hoor ik een paard en wagen?

Of hoe zou het zijn als er een vliegtuig over zou vliegen in een gouden eeuws tafereel?

Materialen door school/leerkracht:

- * Per 2 ll. Afdruk van schilderij
- * Papier
- * Pennen

Materialen door gastdocent:

/

Welk intro muziekje past goed bij de sfeer van het schilderij? Of misschien moet er wel een zelfgemaakt gedichtje gemaakt worden in plaats van een intro muziekje? Welke emotie voel ik bij het schilderij? Word ik er blij van of juist verdrietig, of geeft het me een ander gevoel?	
--	--

Kern	Tijdsduur: 80 minuten
Omschrijving: Ga met je groepje helemaal op in het schilderij en maak er jouw verhaal van. Je bent helemaal vrij om er iets van te maken. Gebruik het echte verhaal van het schilderij of maak er jouw verhaal van. Kijk nu naar het instructiefilmpje. Je krijgt aangeleerd hoe je met iMovie de geluiden kunt opnemen, bewerken verplaatsen en toevoegen. Bekijk dit filmpje goed en maak eventueel aantekeningen om dingen niet te vergeten. Heb je jouw verhaal bedacht en het instructie filmpje bekeken dan mogen jullie beginnen.	Materialen door school/leerkracht: * Digitale foto's schilderijen * Ipads met iMovie (1 per 2 ll.) * Instructiefilmpje iMovie * Papier * Pennen Materialen door gastdocent: /

Afsluiting	Tijdsduur: 20 minuten
Omschrijving: Kijk met de leerlingen de verschillende geluid schilderijen en bespreek de resultaten. Hadden andere dit ook bij het schilderij verwacht? Welke geluiden missen nog op het schilderij? Welk gevoel krijg je door deze muziek bij het schilderij?	Materialen door school/leerkracht: * Filmpjes van de leerlingen * Smartboard Materialen door gastdocent: /

Verdieping	
Omschrijving: Om de les te vergemakkelijken kun je een duidelijk aantal geluiden aangeven die je in	Materialen door school/leerkracht: /

het schilderij terug wilt horen. En de lengte van de video vaststellen.

Wil je de les nog verder verdiepen dan kun je kunt de afsluiting van de les eventueel ook halverwege de les al een keer doen. Hierdoor krijgen de leerlingen extra feedback en kunnen zij hun schilderij nog verder verdiepen.

Materialen door gastdocent:

/